

Prof. Antanas TYLA

Sovietų sajungos karas prieš Lietuvą

Suprantama, kad dabartinė Rusija – tai ne Sovietų sąjunga. Tačiau pareiškimai, pateisinantys Baltijos valstybių okupaciją, kaip Sovietų sajungos vakarinių sienų saugumo stiprinimą, padvelkė imperinio mąstymo gyvybingumu ir nuoseklumu. Gal tokie pareiškimai atsiranda iš istorijos nežinojimo? Tad norisi pakviesi ir Rusijos gyventojus suprasti, kokie SSRS nusikaltimai tarptautinei teisei, žmoniškumui ir karienai nusikaltimai slypi už sovietų vakarinių savo imperijos sienų stiprinimo – Lietuvos, Latvijos ir Estijos okupacijos 1940 m. V.Putino požiūriu, Sovietų sajungos nusikaltimus: tarptautinius suracių sulaužymą ir Baltijos

(keliamo į 4 psl.)
Andrius Kubilius

Prancūzai referendumėje pasisakė prieš ES Konstituciją

Nors ir gaila, kad prancūzai referendumėje balsavo prieš Europos Sajungos Konstituciją, tačiau nedaryčiau iš tokio kairos katastrofiskų išvadų. Nemanau, kad Prancūzijos piliečiai pasisakė prieš Konstituciją. Matyt, artimiausiu metu pamatysime tikslėsi analizės duomenų, kurie parodys, kokie faktoriai lėmė prancūzų „ne“. Iš bendros patirties galima teigti, kad tokiuose referendumuose vienas iš lemiamų faktorių būna rinkėjų požiūris į savają valdžią. Bet šį kartą, matyt, ne tik tai lėmė prancūzų požiūrių. Lyginant prancūzus ir olandus, kurių valstybėje prieš artejantį referendumą nuotaikos yra taip pat pakankamai negatyvios, galima spėti, kad vienas iš faktorių, labiausiai gąsdinančių pakankamai didelę dalį prancūzų ir olandų, yra nevaldoma imigracija, todėl visiškai tikėtina, kad nuo prancūzų referendumo labiausiai nukentės Turkijos perspektyva.

(keliamo į 2 psl.)

vos tapti Europos Sajungos nare. Tuo pačiu dar labiau miglotos taps ir Ukrainos perspektyvos.

Šiandien nereikėtų laidoti Konstitucijos. Be abejo, galvosūkių ES vadovams bus pakankamai daug. Todėl birželio 20 d. įvyksianti Europos vadovų taryba ir prieš tai įvyksiantis Europos liaudies partijos tarybos posėdis, kuriame tikiuosi dalyvauti, bus tikrai įdomūs, manau, kad Konstitucijos ir ES perspektyvoms ten bus skirta daug dėmesio. Po šio prancūzų žingsnio visiems svarbu suvoki, ko europiečiai nori iš Europos Sajungos. Ko gero piliečiams vien biurokratinė ES vizija, pateikta šioje Konstitucijoje, nepatraukli, ir ES vadovams teks grįžti prie vertybinių ES projekto pagrindų. Nes tik tai gali išlaikyti žmonių emocinę paramą ES projekto ilgalaikei perspektyvai.

(keliamo į 2 psl.)

Iš nupilietinimo – į pilietiškumą

Vos atkūrus Lietuvos neprieklausomybę, dabartinė Lietuvos ambasadorė prie NATO Gintė Damušytė pabrėžtinai tvirtino, kad svarbiausiu procesu Lietuvoje reikia laikyti pilietinės visuomenės ugdymą, formavimą, jos telkimą valstybinei veikai, nes demokratinėje šalyje pilietinė visuomenė yra valstybės pamatas, turinys, tvirtybės ir saugumo garantas. Deja, diplomatė, ižvalgi politikė dešiniųjų nebuvo dermai išgirsta, o kairieji jos teiginį suvokė kaip įspėjimą ir didžiulį pavojų pažadinti galtingą jėgą, kuri juos nušalins nuo valstybės reikalų tvarkymo – politikos. Tebeturėdami visose valstybės valdymo

struktūrose bei žiniasklaidoje buvusių kompartijos nomenklaturininkus, kairieji, politiką įvardiję tik Seimo narių, partijų, diplomatų nuosavybę, piliečiams pastatė neperžengiamą užkardą į politiką, uolai ēmési depolitizavimo – formalų Lietuvos piliecių nupilietinimo.

Viešai primygintai buvo tvirtinama, kad mokykla, Bažnyčia, kariuomenė, visuomeninės organizacijos yra depolitizuotos, į politiką kištis negali ir, jei tų institucijų atstovai prabildavo apie valstybės reikalus, jiems, pasitelkus palankią žiniasklaidą, buvo užčiaupama burna.

(keliamo į 2 psl.)

Paminėtas tragiškų įvykių šešiasdešimtmetis

1945 m. vasario 2 d. Mitabynės kaime, prie Savickų sodybos, žuvo penki partizanai, tarp jų – Lietuvos karienės Petras Kulbis, išžudytas Savickų šeima, namai sudeginti, netoli sodybos nu-

nas Benediktas Tamulionis, giedojo Panevėžio buvusių tremtinių choras (vad. G. ir A. Baltuškos). Po šv. Mišių visi dalyvavusieji: žuvusiuju giminės, LPKTS nariai su vėliavomis, choras, prie bažny-

Knizikevičius, giedojo pajstriečiai Antaninas ir Petras Glušokai bei Panevėžio buvusių tremtinių choras. Renginį vedė jo sumanytoja ir organizatorė, kraštotoyrininkė, Lietuvos ūkininkų draugijos Pajst-

Susitikimo dalyviai prie Pajistro bažnyčios

šautas artimiausias kaimynas Anicetas Jurkevičius. Po mėnesio gretimame Mitkų kaimo su keturiais partizanais žuvo ir mokytojas Vytautas Kulbis.

Gegužės 21 d. susirinkome į Pajistro Šv. Mergelės Marijos bažnyčią, kur šv. Mišias aukojo klebonas Pra-

tėlės nusifotografavome atminimui. Paskui žygiavome prie Neprisklausomybės kryžiaus. Ten mus pasitiko panevėžietės Reginos Daniūnienės kanklių skambesys. Savo kūrybos eiles skaitė Emilia Braženienė, kalbėjo Pajistro kraštiečių klubo „Ąžuolas“ prezidentas gydytojas Petras

Gintarės Mikutavičiūtės nuotr.

rio „Gabijos“ skyriaus pirminkė Ona Striškienė.

Po to vykome Pajistro kapinių link, ten prie paminklo kar, tremties ir rezistencijos laikotarpio aukoms atminti uždegėme žvakių, padėjome gėlių, prisiminėme žuvusiuosius, dingusiuosius be žinios.

(keliamo į 5 psl.)
Numeryje skaitykite

2 Generalinė Prokuratūra atsisako tirti karo veteranų šmeižtą

3 Politinis chaos Lietuvoje ir sutrikusi Europa – Jono Balniko „Įvykiuose ir komentuose“

5 Jau nuo 1989 m. pradėta rinkti duomenys apie komunistinio genocido aukas Traupio apylinkėje

6 Artimųjų dėmesys padeda įveikti likimo negandas

Iš nupilietinimo – į pilietiškumą

(atkelta iš I psl.)

Sąmoningai supainiojė politinę ir partinę veiklą, užuot valstybės institucijose draudė tik partinę veiklą, draudė ir politinę. Taigi penkiolika nepriklausomybės metų visuomenė ējo nupilietinimo link. Todėl nercikia stebėtis, kad visuomenė tebeklaidžioja raudoname rūke, kad akis tebedengia komunistinė valktis, kad leidžiasi vakarykštį prievaratautojų mulkinama, kad tokius renka į valdžią.

Kita veiksminga nupilietinimo priemonė buvo ir tebėra visuomenės laikymas skurde. Skurstančio, alkano, negalinčio patenkinti būtinybius reikmų žmogaus akitratis siauras, toliau būtinybių buitinį poreikių nesiekia, jam laisvė, tautišumas, valstybingumas – mažai reiškiančios abstrakcijos. Tokiu žmogumi labai lengva manipuliuoti, jo balsą pirkti ne reikšmingais pažadais, selenų sauja, alaus buteliu ar blizgučiu. Visuomenėje, kurioje skurdžią dauguma, saujelė milijonierių gali lengvai „išsipirkti“ kelialapį į Seimą, tapti Seimo dauguma. Tik tokiu būdu, tik rinkėjų emocijų, o ne sąmoningo pasirinkimo dėka į Seimą atėjo Darbo partija. Panašiu būdu eina kitos, kurioms rūpi ne valstybės ateitis, o jos lovys, partijos. Kalbant apie depolitizavimą arba nupilietinimą, verta skaitytojui nors trumpai priminti politikos ir partijos apibrėžimus.

Politika senovės Graikijoje ir iki 18 a. Europoje buvo apibrėžiamai kaip mokslas apie valstybę. Mūsų laikais politika yra valstybės institucijų, visuomeninių organizacijų bei atskirų asmenų veiksmų ir siekiai, nukreipti į valstybės reikalų tvarkymą. Yra ir perkeltinė žodžio „politika“ reikšmė – tai išsisukinėjimas, maskuotas veikimas. Deja, pastaraja prasme, turėdami maskuotus interesus, mūsų politikai dažnai naudojasi. Partija yra politinė organizacija, veikianti ir išreiškianti kokios nors savo programos interesus ir idealus. Partinė veikla yra taip pat politinė, nukreipta į valstybės reikalų tvarkymą, tik siauresnė, neapimanti valstybės idealų, interesų bei kitokių siekių visumos. Dėl pastarosios priežasties partinė veikla mokyklose, valstybės institucijose yra

draudžiama kaip neatspindinti valstybės reikalų tvarkymo visumos. Tik veikdamas drauge įvairios partijos gali vykdyti politiką, reikštį valstybės siekių visumą. Jei politiką – valstybės reikalų tvarkymą – lygintume su upė, tai partijas turėtume lyginti su jos intakais. Čia pat derėtų pastebėti, kad nebrandžios demokratijos šalyse atsiranada partijų (intakų), tik teršiančių politiką (upę). Tokių „partijų“ pavyzdžiai Lietuvoje: Rusų sajunga, Lenkų rinkimų akcija, Moterų, Gyvenimo logikos ir kitos (tarp jų – Darbo) partijos. Dauguma partijų yra ženklintos netikrumu, imitacija. Iš tikrujų jos tėra grupės, kurias vienija ne valstybės kūrimo ir tvirtinimo idealas, o siauri klano interesai. Jos parašo programas, kurių rinkėjai – politiniai analfabetai perskaityti nemoja, tačiau balsuoja pagal sukeliamas emocijas, ne pagal tikrąjį vaizdą, o įvaizdį.

Politinė veikla jokiose valstybinėse institucijose, visuomeninėse organizacijose, Bažnyčioje nedraudžiama, neribojama. Iš tikrujų, jei pilietis sodina medį valstybei gražinti, jei kunigas pamoksliu doroviškai ugdo valstybės pilietį, jei savanoris eina ginti savo Tėvynės, jie dalyvauja politikoje. Kartais tenka išgirsti iš dvasininkų, kad jų priedermė – sielovada, todėl Bažnyčia, būdama atskirta nuo valstybės, nuo politikos atsiriboja. Taip kalbantieji klysta ir kitus klaidina. Dvasininkai, kaip ir tikičiųjų bendruomenė, kaip ir pati Bažnyčia, nuo valstybės nerā atskirti, veikia valstybėje, tik Bažnyčios valdymas yra atskirtas nuo valstybės valdymo. Doroviškai ugdydama pilietį, Bažnyčia pačiu aktyviausiu būdu dalyvauja politikoje, Bažnyčia daugeliu atvejų institucine parama arba protestu daro įtaką valstybės politikai. Milano kardinolas, buvęs kandidatas į Šventajį Sostą Carlo Maria Martini, įsakmiai ragina Bažnyčią trauktis ne iš politikos, o iš jos šešėlio. Pats popiežius Jonas Paulius II parodė ne išdildomą politinės veiklos pavyzdį, didžiulį poveikį pasaulinės politikos raidai.

Nuostatą šalintis nuo politikos, tarsi nešvaraus dalyko, nuo pat pirmų nepriklausomybės atkūrimo dienų įvairiai būdais piršo buvusi

komunistinė partinė nomenklatura. Jie politikos vieton statė kompetenciją valdyti, paveldėta iš „demokratinio centralizmo“, kurio neatsisakė iki šių dienų. Todėl nupilietinta žmonių masė lengvai mulkinama, ja manipuliuojama, o panaudojus pilkasių, juodasių viešųjų ryšių technologijas ir net moderniąją magiją, jau 15 metų demokratinių rinkimų būdu klanai valdo Lietuvą. Nupilietinta visuomenė neigali suformuoti svarios opozicijos, kuri galėtų keisti padėtį. Apmaudu, kad padėtis ne gerėja, nes daugelis jaunų potencialių politikų bei sąmoningų piliečių traukiasi iš Lietuvos, palikdami laisvą erdvę veikti politikieriams.

Tik penkioliktais nepriklausomybės metais Prezidentas atkreipė dėmesį į didžiausią trūkumą mūsų valstybėje – pilietinės visuomenės stoką. Ta proga sukurtas Pilietinės visuomenės institutas. Sveikintinas, nors pavėluotas, dėmesys. Tačiau vienkartinis simbolinis dėmesys, menkos instituto pajėgos, galima tvirtinti, apčiuopiamų poslinkių pilietiškumo link neduos. Reikalingas kitoks veikimas, kitokio kelio pasirinkimas. Reikalinga visuotinė tautos talka. Iš jų privalo įsi Jungti šeima, mokykla, Bažnyčia, visuomeninės organizacijos, atskiri asmenys, valstybė. Akivaizdu, kad jau skamba mūsų tautos ir valstybės išlikimo pavojaus varpas. Kas gresiančių valstybei pavoju akivaizdoje įstengs varpą talkai įsiūbuoti, kas įstengs paklupdytą, panicintą, nupilietintą visuomenę prikelti, tas iš tikrujų kurs ir tvirtins valstybę. Liaupsinami Valdovų rūmų statybos iniciatoriai ir statytojai bus pamiršti rytojaus dieną rūmus pastačius, o tautos rūmo, jos valstybės būsto statytojai be liaupsių save įprasminis amžiams.

Laikas nelaukia. Prickyje – nelengvas, netrumpas, reikalaujantis pasiaukojimo darbas. Tik išmokyta politinio raštingumo, tik iš klystkeilių grąžinta į tikrujų vertybų lauką buvusi „tarybinė liaudis“ taps patriotine pilietine visuomene. Ir tik tada Lietuva galės tvirtinti: aš čia – gyva, saugi, laisva ir nepriklausoma.

Algimantas ZOLUBAS

Atsisako tirti šmeižtą

Gegužės 27 d. Generalinė Prokuratūra prancēs Seimo nariams Povilui Jakučioniui ir Antanui Stasiškiui, jog atsisako tirti galimas karo veterano Kosto Banevičiaus ir buvusios Komunistų partijos sekretoriaus Jono Gurecko nusikalstamas veikas. Minint Antrojo pasaulinio karo 60 metų sukaktį Lietuvoje, jie viešai šmeižė partizanus, vadindami juos „žudikais“ ir „nesusipratusiais kaimo berneliais“, neva žudžiusiais „bobutes ir vaikus“.

Specialiųjų tyrimų skyriaus prokuroras Alvydas Valiukevičius savo atsisakyti motyvuoja tuo, kad nėra konkrečių apšmeižtujų pardavardžių. Minėti Seimo nariai Generalinės Prokuratūros reikalavo ištirti, ar nebuvo padaryta nusikalstamos veikos pagal tris Baudžiamojo Kodekso straipsnius: šmeižimą, įžeidimą ir mirusiojo atminimo paniekinimą. Rašte taip pat buvo minimi tiesos neatitinkantys karo veteranų pareiškimai, esą nebuvo jokios

okupacijos, o šalies Prezidentas Valdas Adamkus kariavęs „ne toje pusėje“ (suprask – nacių pusėje).

Buvę politiniai kaliniai P.Jakučionis ir A.Stasiškis, remdamiesi Jungtinės rezistentų organizacijų tarybos gegužės 15 d. priimtu parciškimu, į Generalinę Prokuratūrą kreipėsi tuomet, kai oficialios instancijos nesiémė iniciatyvos apginti Lietuvos kariuomenės sudėtinės dalies – Lietuvos partizanų garbės. Tai ne pirmas kartas, kai Lietuvos Generalinė Prokuratūra atsisako tirti panašius šmeižto išpuolius prieš Laisvės kovas bei jų dalyvius.

Tačiau patys karo veterani išgirdo Laisvės kovų dalyvių protestą, ir Antihitlerinės koalicijos šalių Antrojo pasaulinio karo dalyvių Klaipedos organizacijos pirminkas Jurgis Baziliauskas visų Lietuvos veteranų vardu pasmerkė J.Gurecką ir K.Banevičių pavadinęs juos išsiokėliais.

“Tremtinio” inf.

Ingrida VĖGELYTĖ

Sąžiningos politikos paktas

Elinių kartų Lietuvos politikai, užuot vedę šalį į sotessių ir saugesnį gyvenimą, įsižvelgė į nesibaigiantį tarpusavio santykį ir privačių bei viešųjų interesų konfliktų narpiliojimą. Susirūpinimą išreiškė Prezidentas Valdas Adamkus.

Tačiau Seimas dirbtį neskuba. Trys komisijos, tūriantios galimus ūkio ministras V.Uspaskichas skirtingai elgiasi Prezidento raginimo atžvilgiu.

(keliamas į 3 psl.)

Prancūzai referendumė pasisakė prieš ES Konstituciją

(atkelta iš I psl.)

Lietuva dėl prancūzų referendumo neturėtų pulti į paniką: ES negriūva. Lieka galoti Nicos sutartis. Vieintelė problema, kad svarstybos dėl Konstitucijos ateities ES vadovams gali neleisti laiku susitarti dėl naujos finansinės perspektyvos. Dėl to kentės ne tik Lietuva,

bet visos ES šalys. Manau, kad ES Konstitucijos ratifikavimas tėsis toliau. Matyt, toliau vyks ir derybos su prancūzais ir olandais. Tik derybos gali vykti ne tiek dėl konstitucinių dalykų, kiek dėl Turkijos narystės perspektyvų ir kitų dalykų, turinčių stiprią emocinę potestę.

Sąžiningos politikos paktas

(atkelta iš 2 psl.)

V.Uspaskichas, remiamas premjero A.Brazausko, kuris ignoruoja Prezidento nepasitikėjimą ūkio ministru, neketina atsistatydinti iš einamųjų pareigų. Užuot pasiaiškinęs, V.Uspaskichas sukélé kitą skandalą – apkaltino jį apkaltinusį A.Zuoką verslo įmonių protegavimu Maskvoje. Atrodo, V.Uspaskicho suorganizuota propaganda suveikė. Tai senas geras saugumiečių metodas skandalą gesinti kitu skandalu. Vilniaus meras, iš pradžių neketinęs atsižvelgti į Prezidento nepasitikėjimą, dabar atsistaudinimo galimybės nebeatmeta.

Ryžtingiausiai šių skandalų sankirtoje veikia Tėvynės sąjunga. Ji mėgina problemą spręsti iš pašaknių, skelbdama sau ir siūlydama kitiems priimti Sąžiningos politikos paktą.

TS jaudina augantis žmonių nusivylimas ir politika, ir valstybe. Ji įsitikinusi, kad ši visuomenės savijauta kyla ne tiek dėl nepasitenkinimo sunkia šalies ekonomine bei socialine būkle, kiek dėl Lietuvoje įsivyravusios neskaidrios, nemoralios ir nesąžiningos politikos. TS teigia, kad siekiant sąžiningesnės ir atsakingesnės politikos neužtenka vien teisinių priemonių, reikia ir kokybiško politikos ir moralinio politinės aplinkos atsinaujinimo. Todėl ir skelbia Sąžiningos politikos paktą.

“Atvirai pripažiname: kai kurie mūsų partijos atstovai praeityje yra nusižengę sąžiningos politikos standartams, yra buvę neskaidraus politinės veiklos finansavimo ir neskaidrių santykijų su žiniasklaida, esame toleravę tokius kitų asmenų ar grupių nusižengimus, o pačioje partijoje pristigdavome politinės valios šiuos veiksmus deramai įvertinti. Mums iki galo nepavyko įgyvendinti anksčiau Tėvynės sąjungos skelbtos “Švarių rankų” politikos, kurią sukompromitavo kai kurių mūsų atstovų veikla vyriausybėse ir šavivaldybėse. Nors savo klaidas esame ne kartą vertinę, esame déjé

daug pastangų, kad Lietuvos politika taptų sąžiningesnė, tačiau akivaizdu, kad tų pastangų nepakako. Todėl šiandien ryžtamės skelbti naują sąžiningos politikos standartą ir imamės ji įgyvendinti pradėdami nuo savęs”, – rašoma pakte.

“Tėvynės sąjunga įsipareigoja nedalyti rinkėjams neįvykdomų pažadų ir niekam nepataikauti. Sąžiningai tvarkytis partijos finansus, neturėti dvejopų ar “juodųjų” buhalterijų, nepriimti iš rėmėjų jokios paramos ne pagal įstatymus, visas Tėvynės sąjungos pajamas ir išlaidas kas ketvirti skelbti savo interneto svetainėje. Nepriimti jokios finansinės paramos iš rėmėjų, jeigu šie prašo kokių nors įsipareigojimų atlikti jiems palankius veiksmus. Nepirkti jokios paslėptos reklamos žiniasklaidoje ir neieškoti jokio užpinigus ar kitokią naudą įgyjamo žiniasklaidos palankumo. Su įstatymų leidyba suinteresuotais asmenimis kalbėtis partijos Priežiūros komiteto nustatyta tvarka, besąlygiškai laikantis visuomenės interesų pirminimo. Iškilus pagrįstiemis įtarimams dėl mūsų narių veiklos skaidrumo, nedelsiant iniciuoti partinį ju veiklos tyrimą ir sudaryti visas galimybes teisėsaugai bei nepriklausomai žiniasklaidai nekludomai susipažinti su mūsų tyrimo rezultatais. Priežiūros komiteto sprendimu, įtariamo nario veikla partijoje gali būti nedelsiant stabdoma, gali būti rekomenduojama nusišalinti ir nuo kitokios veiklos.”

Tikėdamiesi, kad kiti paseks šiuo pavyzdžiu, TS tokius pat reikalavimus siūlys priimti ir partneriams, su kuriais yra ar bus įvairose kalicijose, bei TS remiamiems kandidatams.

Šis paktas praėjusį savaitgalį priimtas TS taryboje. Kaip vykdomi šie TS įsipareigojimai, prižiūrės nepriklausomas komitetas, kurį patvirtinti Tėvynės sąjungos prezidiumas. Visi piliečiai kviečiami informuoti apie galimus Tėvynės sąjungos atstovų nusižengimus šiam paktui.

Ivykiai, komentariai

Valstybės ir valdžios degradacija

Kai Prezidentas paragino “dviejų partijų lyderius nevengti partinės atsakomybės ir padaryti išvadas bei priimti atitinkamus sprendimus”, visi suprato, kad jis kalbėjo apie ūkio ministrai, “darbiečių” vadą V.Uspaskichą ir sostinės merą bei liberalcentristų lyderį A.Zuoką. Prezidentas, kalbėdamas, jog negali būti toleruojama dvejopa politikų moralė ar teisė, nepasakė nieko nauja. Dabar tinis Seimas ir Vyriausybė taip oligarchinių grupuocių ir klanų įrankiu. Tai mato visi, išskyrus sočdemų vadą ir premjerą, kuris dėl įsivaizduojamo stabilumo pasirengęs klausniai vykdyti netgi supainiojusio privačiuosius ir viešuosius interesus ūkio ministro “direktivas”. O Prezidento netiesioginis raginimas atsistatydinti, tokiems žmonėms kaip didžiulę galią įgavusiam rusų oligarchui, kaip nuo žąsies vanduo. V.Uspaskichas dargi pareiškė, kad jo ir Prezidento nuomonės dėl moralios politikos visiškai sutampa. Todėl, pasak V.U-

paskicho, jis gali atsistatydinti tik tai tuo atveju, jeigu taip nutars jo įkurta grupuotė – Darbo partija bei net trys Seime sukurto komisijos, kurių paskirtis iš anksto visiems aiški. Jų “tyrimo” tikslas – V.Uspaskichą išskelti į dar didesnes aukštumas.

Netgi kai kurie sočdemų veikėjai pripažista, kad Seimas sunkiai serga. Anot Kovo 11-osios Akto signataro, dabartinio europarlamentaro, buvusio “senųjų” socialdemokratų lyderio Aloyzo Sakalo, Lietuvos parlamentą apėmė masinė psichoze. Netgi Seimo narė, vis aktyviai besireiškianti socialdemokrati B.Vėsaitė pastebėjo, kad dabartinės sudėties Seimas dirba necivilizuotai, netgi pažeidžia įstatymus ir Konstituciją. B.Vėsaitės kolegė Liberalcentristų frakcijos narė V.Boreikienė pagrįstai pasipiktino, jog Seimas tapo cirku, kuriame patys Seimo narai yra ir klounai, ir žiūrovai. Na, o žinomas politologas V.Rubavičius pareiškė, jog

“uspaskichogėitas” – tai dar vienas valstybės destabilizavimo scenarius”. Politologas atkreipė dėmesį, jog koks bebūtū mūsų politikų sprendimas, jei jis netenkins V.Uspaskichą, gresia Vyriausybės subyrėjimas. Tai, aišku, supranta ir “didysis stabilizatorius” premjeras bei jo partijos bičiuliai. Todėl ką bedarytų rusų “kniazius”, premjerui nusispjauti. Juk dar ne visi jo paties ir nomenklaturininkų klano reikalai sutvarkyti.

Kalbos apie priešlaikinius Seimo rinkimus irgi iš fantažijos srities. Anot europarlamentaro A.Sakalo, “mažai tikėtina, kad Seime atsiras beveik šimtas narių, kurie nuspręs paleisti Seimą, tikėdamiesi naujo, geresnio. Kas gi norės, kad jo uždaroji akcinė bendrovė bankruto tuot? Ne tam jie čia susirinko.” O susirinko pirmiausia patenkinti neribotų asmeninių ar grupuocių bei klanų interesų. Kadangi turi parlamentinę neliečiamybę, todėl gali išsidirbinėti, kick tik nori.

Sutrikusi Europa

Praėjusį sekmadienį Prancūzijoje įvykusio referendumo dėl Europos Sajungos Konstitucijos rezultatai priebloškė visą Europą ir pasaulį. Nors ir buvo prognozuojama, jog laimės Europos Konstitucijos priešininkai, tačiau nesitikėta, kad tokiu triuškinamu rezultatu. Prieš ES Konstituciją balsavo net 54,87 proc. rinkėjų, už – 45,13 proc. Tokie balsavimo rezultatai šalyje, kuri stovėjo prie vieningos Europos kūrimo ištakų ir kurios buvės prezidentas Žiskaras D'Estenas buvo vienas iš Europos Konstitucijos kūrėjų, sukelė didžiulį rezonansą. Pradėta kalbėti apie ES ištikusių gilią krizę ir net vieningos Europos saulėlydį.

Kaip žinoma, ES Konstitucija turėjo įsigalioti 2006 m. pabaigoje, bet su viena salyga – kad jos projektą ratifikuos visos 25 ES šalys. Vieinose valstybėse Konstituciją ratifikuoją parlamentai, kitose – rengiami referendumai. Iki šiol Konstitucinė sutartį ratifikavo devynios valstybės, tarp jų ir Lietuva. Prancūzijos referendumo išvaka- rėse Vokietijos Bundestago (parlamento) aukštieji rūmai Bundesratas ratifikavo ES Konstituciją. Deja, prancūzai nepasekė vokiečių pavyzdžiu, nors agituoti už Konstituciją į Paryžių buvo atvykęs Vokietijos kancleris G.Šrioderis, Ispanijos prem-

jas Sapateras bei didelė grupė europarlamentarų.

Prieš Konstituciją stojo įvairios Prancūzijos politinės jėgos: nuo ultradešinių lyderio M. Le Peno iki komunistų, dalias socialistų, anarchistų, vadinančių antiglobalistų ir t.t. Referendumo pralaimėjimu ypač džiaugėsi Prancūzijos komunistai. Pasak jų, prancūzai balsavo “prieš”, siekdami išsaugoti savo nepriklausomybę, kalbą ir kultūrą. Aišku, tokia komunistų demagogija – įprastas dalykas. Nuo kada gi Prancūzijos komunistai pradėjo rūpintis savo šalies kultūra ir laisve, jeigu ištisus dešimtmiečius pasiraitojė rankovės darbavosi pagal Maskvos instrukcijas? Kitas dalykas, ką pažymi ne vienas politikas ar politologas, prancūzai balsavo “prieš”, siekdami nubausti savo vyriausybę, kuri neva siekia apkarpysti įvairias socialines lengvatas. Bet svarbiausia – neslepama neigiamo reakcija į ES naujokes – Rytų ir vidurio Europos valstybes, kurios esą tik trauks pinigus iš senųjų. Taip pat eskaluoja baimė, kad priėmus į Europos Sajungą tokią didelę valstybę kaip Turkija, Prancūziją užplius musulmonai bei pigi darbo jėga ir atims darbo vietas iš prancūzų. Tai buvo ypač akcentuojamas argumentas, nes bedarbytė Prancūzijoje pasiekė daugiau kaip 10 proc. Nema-

žai prie referendumo pralaimėjimo prisidėjo ir skleidžiamas antiamerikietiškumas – kaltinamos naujosios ES narės, neva klusniai vykdančios Vašingtono, o ne Paryžiaus ar Berlyno politiką.

Dabar, kai viena iš didžiausių ES šalių atmetė ES Konstitucinę sutartį, ES ateitis iš tiesų darosi gana problemiška. Tuo labiau kad Prancūzijos pavyzdžiu gali pasiekti kitos ES valstybės. Pirmausia – Olandija.

Tuo po pralaimėto referendumo Prancūzijos prezidentas Žakas Širakas pakeitė Prancūzijos premjerą. Vietoj Žano Polio Refereno, premjeru paskirtas buvęs vidaus reikalų ministras Dominikas de Vilpenas, laikomas galiu Ž.Širako ipėdiniu per 2007 m. Prancūzijos prezidento rinkimus. Manoma, kad bus pakeisti dar keli ministrai. Tačiau ne tai svarbiausia. Referendumo dėl ES Konstitucijos pralaimėjimas, pavadintas politiniu uraganu, sukelė didelį galvosukį ES vadovams. Atrodo, teisingiausiai padėti apibūdino prancūzų kairosios krypties dienraštis “Liberation”. Jo žodžiais, tai visuotinė katastrofa ir populizmo, šluojančio savo kelyje viską – Europos integraciją, plėtrą, rinkos jėgų kontrolę, netgi kilnumą – pergalę. Kiti Prancūzijos ir Europos dienraščiai irgi negailėjo skaudžių epitetų vertindami referendumo rezultatus.

Jonas BALNIKAS

(atkelta iš 1 psl.)

Galbūt padės kaimynai susivokti ir šis rašinys, kurį parengiai remdamasis Lietuvos ir Rusijos istorikų tyrimais apie SSRS karą pric̄ Lietuvos valstybę ir lietuvių tautą.

1940 m. birželio 15 d. Lietuvos valstybei ginklu nepasipriešinus, Sovietų sajunga okupavo ir aneksavo Lietuvą. Beliko tautai gintis nuo okupanto ir rūpintis valstybės nepriklausomybės atkūrimu. Todėl okupantui teko kariauti jau ne su valstybe, bet su lietuvių tauta, kuri vadovavosi Vasario 16-osios Akto politine nuostata. Iš esmės tai buvo SSRS karas pric̄ Lietuvos piliečius, ginančius savo pilietines teises, kurias jiems suteikė Lietuvos valstybę ir kurias tarptautinėmis sutartimis pripažino visos Europos ir kitų kontinentų valstybės, tarp jų ir nė vienos sutarties nevykdžiusi Sovietų sajunga. Trumpai pažvelkime, kaip SSRS kariavo prieš Lietuvą.

Sovietų sajungos pasirengimas karui su Lietuva, Latvija ir Estija

Sovietų sajunga nuo 1939 m. rudens ruošesi karui su Lietuva bei kitomis Baltijos valstybėmis. Jau tais metais buvo sudaryti žemėlapiai, kuriuose Lietuvos Respublika buvo pavaizduota kaip Sovietų sajungos dalis. Pirmas žingsnis to link buvo šantažu dėl Vilniaus grąžinimo ir grasinių pasiekta 1939 m. spalio 10 d. Lietuvos sutartis su Sovietų sajunga ir sovietinių karo bazių įsteigimas. Šį šantažą vaizdžiai apraše tos sutarties signataras Lietuvos užsienio reikalų ministras Juozas Urbšys. Jis tik nepaminėjo, kad tą sutartį buvo sutikta pasirašyti dėl Baltarusijos fronto 3-iosios armijos sutelkimo prie Lietuvos sienos. Tai buvo tik pirmas agresijos žingsnis, nes Sovietų imperija buvo užsibrėžusi okupuoti Lietuvą ir visas Baltijos valstybes. Sovietų sajunga, pamatyta gēdingai pasibaigusio karo su Suomija, bijojo, kad tai nepasikartotų ir užpuolus Lietuvą, Latviją ir Estiją. Tam buvo nuoskliai rengiamasi.

Sovietų sajunga, Molotovo ir Ribentropo slaptaišias protokolais gavusi nacių prietarimą elgtis su Baltijos valstybėmis savo nuožiūra, ruošesi karinei agresijai. Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje ji prievara įkūrė karines bazes. Tačiau tai dar nereiškė, kad panaikinama Baltijos valstybę nepriklausomybę. Be kairos agresijos Sovietų sajungai netikėjo, kad čia galima įsitvirtinti. Buvo pradėta rengti Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių užpuolimo ir okupacijos planą.

Rengiantis užpuolimui buvo statomi lageriai belaisviams. Po karo prieš Lenkiją Sovietų sajunga įsteigė Lenkijos belaisviams dešimt lagerių: Kozelsko, Starobelsko, Ostaškovo, Putivilsko, Juchovo, Južko, Oranų, Kozelečankos ir kt., talpinančių po 10 tūkst. belaisvių. Sovietų sajungos NKVD ir Karo belaisvių valdyba 1940 m. balandžio 1 – gegužės 20 d. pradėjo tuštinti Starobelsko, Ostaškovo, Kozelsko ir kitus lenkų karo belaisvių lagerius. Karininkai keleiviniuose vaguose buvo apgaule vežami į Katynę, o ten – sušaudyti. Pagal NKVD skaičiavimus, tuščiuose koncentracijos lageriuose buvo galima apgyvendinti daugiau kaip 60 tūkst. žmonių. Sovietų sajunga tikėjosi, kad karo atveju, tiek Lietuvos, Latvijos ir Estijos karių galėjo patekti į nelaivę ir jiems, kaip tvirtina rusų istorikė N. Lebedeva, iš anksto buvo paruošta victa koncentracijos lageriuose.

Sovietų sajunga rinko žvalgybinės žinias apie Lietuvos kelius, tiltus, geležinkelius, Lietuvos kariuomenės dislokaciją, ginkluotę. Mes dar iki galio nežinome, kaip Raudonosios armijos generalinis štabas parengė karo su Lietuva planą. Maršalas A. Jeriomenka savo atsiminimuose rašo, kaip buvo pasirengta pulti Užnemunės teritoriją.

1940 m. birželio 4–7 d. Baltarusijos ypatingosios, Leningrado ir Kalinino kariinių apygardų kariuomenei buvo paskelbta karienė parengtis ir ji, prisdengdama manevrais, pradėjo telktis prie Lietuvos, Latvijos ir Estijos sienų. Tuo pat metu Sovietų sajunga paskelbė karienę padėti Baltijos šalyse buvusioms sovietų karienėms bazėms. Karo veiksmams pasiruošė čia įsikūrusios karienės oro pajėgos. Jos gavo užduotį bombarduoti Lietuvos, Latvijos ir Estijos aerodromus, karinius dalinius.

Birželio 8 d. Lydoje įvyko slaptas Baltarusijos ypatingosios karo apygardos karienės parengties dalinių vadų pasitarimas. Jame apygardos vado pavaduotojas gen. ltn. F. Kuznecovas pranešė "apie galimus veiksmus prieš Lietuvą". Ten pat birželio 11 d. įvyko kitas pasitarimas su

nauju apygardos vadu gen. ltn. D. Pavlovu. Jis išdėstė karuoje veiksmų planą ir davė kariuomenei užduotį suduoti triuškinamą smūgį Lietuvos karienėms pajėgoms, neleisti joms pasitraukti į Vokietiją ir per 3–4 dienas užimti visą Lietuvą. Pagal birželio 12 d. įsakymą, 11 armijos ir Lietuvos dislokuoto 16 ypatingojo šaulių korpuso sovietinių dalinių turėjo apsupti ir sunaikinti Kaune ir jo apylinkėse buvusias Lietuvos kariuomenės įgulas, apsaugoti sovietų įgulų dislokacijos vietas, užgrobtis tiltus per Nemuną ir Nerį bei užtikrinti diversinio oro desanto (935 kareivių) nusileidimą netoli Gaižiūnų geležinkelio stoties. Su desantininkų pagalba bazių kareivai turėjo užgrobtis svarbiausius Kauno objektus. Aerodrome buvo numatyta išleisti dar 475 desantininkus. Šitokį pasirengimą buvo numatyta užbaigtis birželio 15 d. rytą. Desanto vieta ties Gaižiūnais išžvalgyti birželio 13 d. buvo nuleista diversinė septynių žmonių grupė. Birželio 14 d. visoms sovietų bazių radijo stotims buvo įsakyta tik priimti signalus, laukti svarbių nurodymų. Ties Lietuvos ir Latvijos siena buvo dislokuota sovietų 3 armija, jos vadavietė atkelta į Pastovį. Prie pietinės Lietuvos sienos buvo pasirengusi agresijai 11 armija, sudaryta iš dviejų pėstininkų ir vieno kavalerijos korpusų. Jos vadavietė buvo Lydoje.

Prieš Lietuvos, Latvijos ir Estijos valstybes – pusės milijono sovietų armija

Prieš tris Baltijos valstybes, kurios visos kartu turėjo apie 70 tūkst. karių, buvo sutelktos trys sovietų armijos. Jas sudarė septyni šauliai, du kavalerijos korpusai, arba dvidešimt šaulių divizijų, dvi motošaulių, keturios kavalerijos divizijos, devynios tankų ir viena oro desantininkų brigada. Be to, iš Gardino buvo nukreiptas NKVD pulkas ir dvi pasieniečių brigados.

Lietuvos, Latvijos ir Estijos užpuolimui buvo sutelkta 435 tūkst. kareivių, apie 8 tūkst. patrankų ir minosvaidžių, 3 tūkst. tankų, daugiau kaip 500 šarvuočių, 2 601 lėktuvas. Sovietų vadovybė galvojo apie galimus didelius karo veiksmus. Užnugaryje buvo paruoštos ligoninės.

Birželio 14 d. pradėta Bal-

tijos valstybių jūros ir oro blokada. Tą pačią dieną Baltarusijos ypatingosios karo apygardos vadas išleido įsakymą, kaip elgtis su Lietuvos kariuomenės belaisviais. Kariuomenė juos turėjo perduoti NKVD Švenčioniu, Marcinkeviči, Salų, Bigosovo (pastarosios dvi – Gudijoje) geležinkelio stotyse. Paskirtos belaisvių maitinimo normos. Belaisvių lageriai, kaip minėta, jau iš anksto buvo paruošti.

Už Sovietų sajungos sieną apsaugą atsakingam NKVD buvo įsakyta užtikrinti reguliariosios sovietų kariuomenės įsiveržimą į Baltijos valstybes per parinktas tinkamas sienos vietas. NKVD sudarė smogiamąsias ir naikintojų grupes, kurios, prasidėjus karo veiksmams, turėjo sunaikinti štabus ir pasienio apsaugos dalinius, ryšių priepones, minų laukus. Kai kurios smogikų grupės birželio 15 d. 3 val. įsiveržė į Latvijos teritoriją, pagrobė ir išsivarė per sieną pasieniečius ir jų šeimas.

Lietuvos vyriausybė įvertino sovietų karo bazių atsiradimo valstybės gyvybingiausiose vietose pavoju. Buvo ruošiamas planas, kaip jas izoliuoti, jeigu šis sovietinis "Trojos arklys" pradėtų veikti. Kaip rašo Lietuvos kariuomenės vadas brig. gen. Stasys Raštikis, tokie "pasiruošmai kariuomenės štabe buvo pradėti 1939 metų pabaigoje". Jo darbą turėjo tęsti kariuomenės vadu paskirtas div. gen. Vincas Vitkauskas. Tačiau jis, užuot ruošsis pasipriehinti agresijai, išblaškė sunkiuosius ginklus, o pati kariuomenė liko neparengta nei moraliskai, nei fiziškai. Buvo žinoma apie sovietų kariuomenės pasirengimus prie Lietuvos sienos ir kitus įvykius, Generalinis štabas turėjo duomenų apie sovietų invazijos datą, tačiau S. Raštikio žodžiais, "dėl vienos ar kitos priežasties buvo leista rutulioti įvykiams be jokio reagavimo į juos".

Sovietų kareiviams invazija pagal paruoštą instrukciją buvo aiškinama, kad esą Lietuvos, Latvijos ir Estijos vyriausybės įmėsi provokaciją prieš Sovietų sajungą ir tose valstybese dislokuotas karines bazes. Instrukcijos pabaigoje atvirai atskleidžiama sovietinio imperializmo užduotis: "Mūsų uždavinys aškus. Mes norime užtikrinti SSRS saugumą, mes norime stipriai užrakinti prieigas iš jūros prie Leningrado, prie

mūsų šiaurės vakarinių sienų. Aplenkdami Estijos, Latvijos ir Lietuvos valdančias antiliaudines klikas, mes įvykdysime mūsų istorinį uždavinį ir tuo pačiu padėsime šiuo šaliu dirbančiajai liaudžiai išsivaduoti iš kapitalistinės ir dvarininkų eksploatacijos grupuocių." Politiniai organai buvo įpareigoti pakelti sovietų kareivų dvasią, paruošti juos staigiam ir triuškinamam Baltijos šalių užpuolimui. Visas sovietų kariuomenės pasirengimas turėjo vykti slapta.

Sovietų ultimatumas – karo Lietuvai paskelbimas

Kai jau viskas buvo paruošta, Sovietų sajungos užsienio reikalų komisaras Molotovas birželio 14 d. 23.50 val. įteikė Maskvoje buvusiam Lietuvos užsienio reikalų ministrui Juozui Urbšiui ultimatumą, kuriame buvo reikalaujama iki birželio 15 d. 10 val. duoti sutikimą įsileisti į Lietuvą papildomai 3–4 korpusus sovietų kariuomenės, sudaryti prosovietinę vyriausybę, perduoti teismui Lietuvos vienos reikalų ministram Kazj Skučą ir Saugumo departamento direktorių Antaną Povilaitį. Molotovas žodžiu pridūrė, kad nepaisant to, koks bus Lietuvos vyriausybės sprendimas, sovietų kariuomenė nedelsdama įsiverš į Lietuvą. Iš esmės šis ultimatas buvo karo Lietuvai paskelbimas. Per 10 valandų Lietuva negalėjo pasirengti planingam pasipriehinimui, tuo labiau kad kariuomenė tam nebuvu kaip reikiant parengta. Kaip žinome, Lietuvos vyriausybė neatmetė jėga primesto ultimatumo. Agresiją prieš Baltijos valstybes Sovietų sajunga pradėjo nuo Lietuvos, buvusios kaimynystėje su Vokietija. Iš Lietuvos tie patys okupantų dalių įsiveržė į Latviją.

Naktį iš birželio 14 į 15 d. neinformuoti apie sovietų ultimatumą Lietuvos piliečiai, kariai ramiai miegojo, nieko nežinodami apie komunistinių kaimynės parengtą bausė sunaikinimo planą. Tuo tarpu sovietų kariuomenės 3 ir 11 armijos birželio 15 d. rytą buvo pasiruošusios puolimui ir tik laukė signalo. 7 valandą puolimas buvo atšauktas ir per dieną V. Vitkauskas suderino okupacinės kariuomenės dislokacijos planą.

(B.d.)

Sovietų sajungos karas prieš Lietuvą

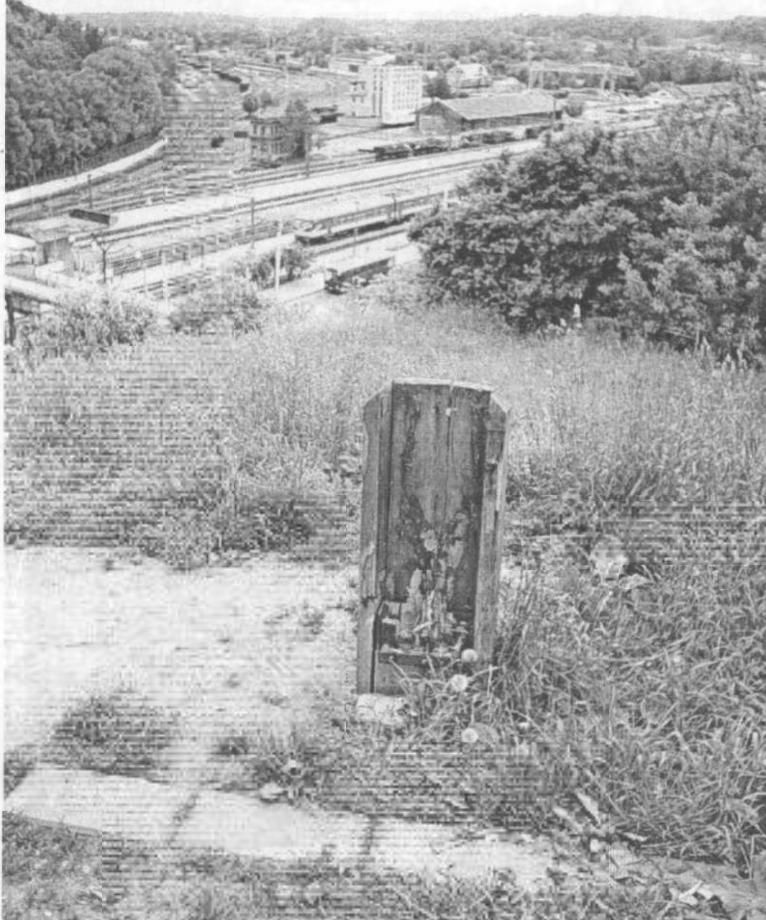

Gamtos išdaiga ar..?

Praėjusio amžiaus devintuojo dešimtmečio pradžioje, kai Lietuvoje triumfavo Sąjūdis, buvęs politinis kalnynas, LPKTS administratorius, tau-todailininkas Pijus Krušinskas pagamino kančios ir netekėti simbolį – medinį kryžių. Pastatė jį ant kalnelio prie Kauno geležinkelio stoties. Iš čia atsiveria panorama, tarsi ant delno matyti viena geležinkelio arterija, kuria į Rytus keliaavo skausmo kūpini ešelonai.

Prie kryžiaus kasmet Birželio 14-ąją renkasi kauniečiai, gieda giesmes, deda gėlių, uždega žvačkučių.

Praėjusį savaitgalį Pijui Krušinskui buvo pranešta, kad jo pagamintas kryžius nulaužtas, išniekintas ir numestas šlaite. Kas pasikėsi-
no į šventą kančios simbolį, neaišku. Stiprių vėtrų ar uraganų Lietuvoje tomis dienomis nebuvu. Gal pikta ranka atliko juodą darbą, nes P.Krušinsko įsitikinimu, kryžius nebuvu sutrešęs. Daug pozymiu liudija, kad jis buvo išverstas panaudojus jégą.

Taip atrodo nulaužto kryžiaus likučiai A.Kaminskiene nuotr.

Pijus Krušinskas kryžių parsivežė į namus ir, jį su-tvirtinęs, vėl žada pastatyti į pirmykštę vietą. Darbus

numatęs baigti iki Birželio 14-osios – Gedulo ir vilties dienos.

“Tremtinio” inf.

Indrė CHMIELIAUSKAITĖ

Negėstanti tremtinių motinų šviesa

Saulėtą balandžio 30-osios popietę LPKTS Telšių skyriaus taryba tremties dalią patyrusias motinas sukvetė į renginį “Pas motulę augau”. Sugužėjo šventės laukimų spinduliuojančios, vyrais ar dukterimis vedinos, vaišemis nešinos mamos. Pradžioje buvo sukurtas gyvas paveikslas: vyriausioji renginio dalyvė vaizdavo laukiančią, prie lango rymančią mamą. Skambant smuiko raudai buvo perskaitytai motinai skirti dukters atsprašymo žodžiai. Iš rankų į rankas perduodami degančią žvakutę, susirinkusieji prisiminė neišmatuojamą savo mamų meilės šilumą. Deja, ne visoms joms buvo lemta sugrįžti į Tėvynę, sulaukti Neprikalaujomybės... Braukė ašaras ir sūnūs, ir dukterys, besidalydami prisiminimais apie savo motinas, skausmin-giausias Lietuvos pavergimo kančias iškentusias, drąsias ir nepalaužiamas, mylinčias ir pasiaukojančias... Išgirdome apie mamą, kuri tremtin vežti atvykusiu kareiviu papašė leisti ‘prie savo namų altorėlio sukalbėti Švč. Mergelės Marijos litaniją ir kaip

liai, atsidėkosiu...’

Susirinkusioms motinoms padėkos žodžius ištarė prel. J.Šiurys, suradęs paralelių tarp tremties kančias patyru-sių motinų ir Dievo Motinos. Prelatas pabrėžė motinos pareigą perduoti ir puoselėti katalikybę ir tautines vertibes, prisiminė, kaip lietuviés dėdavo kryžiaus ženkla ant kepti paruošto duonos kepalélio, daug laiko praleisdavo besimeldamas kartu su savo vaikais. Susirinkusie-siems buvo išdalyti mažučiai lino skepetaitėmis ap-gobti duonos kepaléliai. LPKTS Telšių skyriaus pirmininkas V. Vasiliauskis ragino mamas ir močiutės šiandieniniame pasaulyje nepaliaujamai puoselėti patriotiškumą ir kitas dvasines vertibes, ugdomant jaunają kartą. Sveikinimo žodžius tarės Telšių rajono Neigalių draugijos pirmininko pavaduotojas G. Voronenko vas prisipažino esąs sužavėtas tremtinių motinų tvirtybe ir jaučiantis joms didžiulę pagarbą. Neišsemama prisiminimą, tremties dainų ir šokių plynė sukos iki pat velyvo vakaro.

Tavo vardas, partizane, gyvas

Gegužės 14 d. Anykščių r., Traupyje, susirinko traupiečiai ir svečiai paminėti Juodgirio partizanų kautynių, įvykusiu 1945 m. vasario 9 d., 60-ąsias metines.

Jau nuo 1989 m. pradėti rinkti duomenys apie komunistinio genocido aukas Traupio apylinkėje. Su a.a. klebonu Steponu Galvydžiu svartėme, kaip įamžinti aukų atminimą. Tuo metu Traupijo brendo Lietuvos neprikalaujomybės atkūrimo daigai. Komunistinis išlasas stipriai kaustė žmonių ir vietinės valdžios mąstymą. Net ir nukenėjusieji ne visi buvo linkę atviriai kalbėti apie išgyventas kančias. Sovietų represinė sistema ne tik baudė už laisvės troškimą, bet ilgiems metams įbaugino žmones, kad komunistų nusikalstamai veiksmai ir aukos būtų ištrinti iš atminties, o represijų vykdytojai išaukštinti iki didvyrių. Ir pasiliuko baimė, vertybių painiauva ir sumaištis sielose.

1995 m. buvo surinkta per 500 pavardžių. Su klebonu nutarėme šį gausų sąrašą iš-kabinti bažnyčioje. Šiandien jau žinome, kad nedidelėje Anykščių krašto Traupio parapijoje buvo represuota apie 1,5 tūkst. žmonių. Daugiau kaip 300 partizanų žuvo 1944–1953 m. Mūsis, pareikalavęs daugiausia aukų, įvyko 1945 m. vasario 9 d. Juodgirio miške, ties Klaibūnu kaimu. Šiandien žinomas 36 žuvusiu pavardės. Jusiškio, Miškinė, Pasusienio kaimuose 1946 m. sausio 17 d. kautynėse žuvo 18 žmonių; prie Enčios ežero 1952 m. gegužės 21 d. – šeši žmonės.

Traupio bendruomenė nusprendė žuvusius partizanus pagerbti gegužės 14-ąją, Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos išvakarėse. Sv. Mišias aukojo buvęs politinis

kalnynas katalikybės riteris monsinjoras Alfonsas Svarinskas. Po šv. Mišių renginio dalyviai prie Marijos Sopulingosios skulptūros išklausė ugningos poeto Povilo Kulvinės kalbos. Paskui eisena pajudėjo Klaibūnų link. Klai-būnuose, 2 km nuo Traupio, 2002 m. buvo pastatytas 17 memorialinių kryžių an-samblis žuvusiems Juodgirio-Klaibūnų mūšio partizanams.

Renginio vadovas – Traupio kultūros namų direktorius Antanas Grimža pradėjo minėjimą. Kalbėjo buvę partizanai Jonas Kadžionis ir Sigitas Simanonis, Anykščių r. vicemeras Sigitas Obelevičius, mons. Alfonsas Svarinskas, Povilas Kulvinės bei šių eilučių autorius. Literatūrinę kompoziciją atliko Traupio pagrindinės mokyklas moksleivės. Dainavo Anykščių r. buvusių politinių kalinių ir tremtinių mišrus choras, vadovaujamas Reginos Bendinskienės.

Po minėjimo visi – apie 150 žmonių – susirinko kultūros namų salėje. Čia veikė partizanų nuotraukų paroda, buvo eksponuojamas 400 šioje seniūnijoje gyvenusių partizanų pavardžių sąrašas ir žemėlapis, kuriame pažymėtos partizanų mūšių ir žūties vietas. Parodoje pateiktas sąrašas – dar ne galutinis. Ši tiriamajį darbą, manau, perims jaunieji kraštotoりninkai ir istorikai.

Kultūros namų salėje kalbėjo ir prisiminimais dalijosi žuvusio partizano Antano Bagočiūno duktė rašytoja Birutė Silevičienė. Jos kūrybą apžvelgė Kaimo rašytojų sąjungos pirmininkas Kostas Federavičius. Prie kuklių vaišių stalo tėsesi diskusijos, mezgesi pažintys, skambėjo patriotinės dainos.

Jonas LUKŠE

Paminėtas tragiškų įvykių šešiasdešimtmetis

(atkelta iš 1 psl.)

Vėliau mūsų laukė kelionė į mišku virtusį Mitabyne kaimą, į Savickų sodybą. Ten skambėjo prisiminimai, giesmės, eilės. Aplankėme Savickų šeimos kapą, pasimeldėmė, padėjome gėlių, uždegėmė žvakutę. Parymojome ties trijų kryžių kompozicija, skirtą Savickų ir Jurkevičių šeimos tragedijoms ir partizanų žūčiai atminti.

Po renginio vykome į

Istricos kaimą, pas buvusius mitabynečius Bronislovą ir Kazimierą Barauskus. Jų so-dyboje giedojome gegužines giesmes švč. Mergelės Marijos garbei, skambėjo dainos, akordeono muzika – grojo Antanas Ladukas, Mykolas Dominauskas. Pietavome, dalijomės prisiminimais.

Išskyrėme tvirtai žino-dami, kad kitų metų gegužę vėl susitiksime.

Ona STRIŠKIENĖ

Likimas laimės pašykštėjo

Plati ta Aukščiūnų giminė. Senoliai pasakojo, kad Aukščiūnai į Girininkų kaimą, vienai netoli Kauno, prieš 100 metus atkeliaavo nuo prūsų. Reikėjo ilgai plaukti Nemunu prieš srovę, vėliau ieškoti vietos, kur galėtų apsistoti.

Išsamiau pasidomėjus šios giminės kilme paaiškėja, kad joje būta knygnešių, gydytojų, mokslynninkų, savanorių, politinių kalinių ir tretninių, išeivii. Pirmasis išvažiavo į Ameriką mūsų senelis Antanas Aukščiūnas. Grįžęs po sunkių darbų į Girininkus nusižūrėjo dailią, trylika metų jaunesnę merginą, ir ją vedė. Ir pasipylė kaip žirniukai jų namuose vaikučiai. Šeima užaugino tris sūnus ir keturias dukteris. Aukščiūnai patyrė daug skausmo, daug sunkių valandų.

Didžiausios negandos užgriuvo prasidėjus Antrajam pasauliniam karui. Vyriausias sūnus ir vyriausioji duktė su šeimomis išremti į Sibirą. Įtarti ryšiais su Lietuvos partizanais suimti du jaunesnieji sūnūs. Jie į Lietuvą negrįžo, kauleliai ir šiandien ilsisi Sibiro platybėse.

1946 m. kovą suėmė dukterį Jadvygą. Jau iš pat ryto buvo galima nuspėti, kad diena bus lietinga. Dangu dengė tamsūs, lietaus prievinkė debesys, o oras buvo toks sunkus, kad, atrodė, spaudė prie žemės. Namiškiams visi darbai tiesiog "krito" iš rankų. Ir štai nuo miško pusės atžūė pilna kareivių, ginkluotų automatais, mašina. Idardėjo į Aukščiūnų kiemą ir be didelių kalbų pranešė, kad Jadviga Aukščiūnaitė suimama. Pasirengti kelionei jai davė tik keletą minučių. Mergina pasiėmė asmens dokumentus. Tėvai ir sesuo stovėjo netekė žado. Jie niekuo negalėjo padėti. Tyliai atsisveikinus su namiskiais, teta iškeliaavo.

Teta Jadvygai tada buvo 24-eri – patys gražiausi meitai. Nuotraukos liudija, kad ji buvusi aukšta, liekna, gražiai nauaugusi mergina.

Už Uralo kalnų...

Apie lageriuose praleistus metus teta Jadviga nenorėjo daug pasakoti. Kai paklausiau kartą, už ką ją areštavo, teta atsakė: "Kad ir aš nežinau... Gal už tai, kad prie miško gyvenome, gal norėjo nustatyti ryšį su jau areštuotais

broliais..." Ją nuteisė aštuonierius metams, o peržiūrėję bylą, paliko kalėti penkeilius metus. Kalinta Krasnojarsko krašte. Ją, kaip mokančią nerti, siūti, austi, paskyrė dirbtį siuvykloje.

Gal ir lemtingas buvo tas paskyrimas, nes čia ji sutiko

ir Antaną. Pamačiusi liūdnas Antano akis norėjo su juo atsisveikinti, pasakyti nors vieną žodį...

Ir įvyko tai, kas turėjo įvykti: Antanas atsiskyrė nuo būrelio vyrų, stovėjusių prie barako, bėgte pribėgo prie Jadvygos ir pirmą, o gal ir paskutinį kartą, ją pabūčiavo. Visi nutilo... Gal Antanas vėliau ir buvo nubaustas, bet Jadvyga to nesužinojo.

Naujame lageryje

Teta Jadvygai atvykus į naują lagery, teko sunkus darbas ligoninėje. Reikėdavo prinešti malką, vandens, išvalyti palatas, gydytojų kabinetus. Ypač sunku buvo tamptyti kibirais vandenį.

Valydama gydytojų kabinetą, ant grindų rastavo primėtytų smulkių monetų. Teta jas surinkdavo ir padėdavo ant stalo. Tik vėliau sužinojo, kad taip buvo

ir tėvelio glėbj. Ji – su namiškais. Tik dabar davė valią jausmams. Ipuolė į kambarį ir visu balsu ēmė raudoti. Prisiminė katorgoje praleistus 5 metus, apraudojo gimines, netektis ir tik tada aprimo.

Balta staltiese užtiesė stalą, sesuo atnešė valgi, visi nusišluostė ašaras ir sėdo prie jo. Prasidėjo kitas gyvenimas – čia, Lietuvoje. Iš na-

Jadvyga Aukščiūnaitė tolmajame Sibire. 1949 m.

mū nenorėjo niekur išeiti, tarisi ir vėl jų neteks. Tolimiausia jos kelionė – sekmadie nais į bažnyčią Pažeruose.

Kai jauniausia sesuo ištėkėjo, Jadvyga namuose liko su senais, jau pasiligojusiais tėvais.

1962 metais mūsų senoliai per savaitę vienas paskui kitą iškeliaavo į Amžinybę. Namais niekada neliko tušti. Čia glaudėsi iš Sibiro sesers atsivežti jaunesnieji vaikai.

Kai Lietuvoje siautė melioracijos "virusas", teta, raganama valdžios, iš savo namų turėjo išsikelti. Ji prisi glaudė pas vyriausiojo brolio sūnų. Dabar teta Jadvyga gyvena Garliavos.

Kai jau daug kas nuveikta, atrodo, galima būtų pagyventi tik pačiai sau. Bet... kausto ligos.

Guli teta Jadvyga baltoje ligoninės palatoje, iš tolomatosi jos garbanoti, bet jau nukirpti plaukai. Mes, brolio ir seserų vaikai, atbėgam jos aplankytis. Tada šukuojam plaukus, masažuojame kojas, atnešame ką nors skanaus. Ir pasikalbame apie gyvenimą.

Teta dėkoja, kad jos nepamirštame, ir priduria: "Kai sveika buvau, taip dažnai manės nelankydavote..."

Ir susimastome: ištės, senus žmones reikia ne tik širdyje turėti, juos gerbti, mylėti, bet ir kuo dažiau aplankytis, išklausyti jų kalbą, pamokymų. Iš visos širdies linkime tetai Jadvygai nugalėti ligą, vėl atsistoti ant kojų ir džiuginti mus visus.

Dalia AUKŠČIŪNAITĖ-PAUKŠTIENĖ

Partizanų kovų keliais

Gegužės 25 dieną 9-osios Panevėžio vid. mokyklos mokiniams buvo suorganizuota išvyka tėvų ir protėvių takais Rokiškio ir Kupiškio rajonuose.

Aplankėme Lietuvos istorijai ypač svarbias vietas, pačias skaudžiausias, kur žuvo partizanai, buvo niekinami jų kūnai. Apžvalgą pradėjome Rokiškio aikštėje, bažnyčioje. Aplankėme R. Antinio sukurta paminklą: ant aikštėje išdėstytyų akmenų iškaltos pavardės tų, kurie buvo sovietų kalinti ir ištremti. Aikštėlė išgrista aštriais skaldytais akmenukais, vaizduojančiais skausmingą jų kelią.

Aplankėme buvusį sau gumo pastatą. Priešais jį ant plokštės iškalta, kad šioje vietoje buvo niekinami partizanų kūnai. Apžiūrėjome pastatą, kuriame buvo laikomi po kankinimų žmonės.

Po to vykome į Plunksnocių mišką, kur 1949 m. lapkričio 14 d. žuvo šeši partizanai: Juozas Bulovas-Iksas, Kunigaikščio Margio rinktinės Gedimino kuopos vadas, Antanas Bulovas-Budrys, Petras Andriuškevičius-Šaučius, Dainys, Juozas Kirstukas-Mukas, Jonas Katelė-Pukas ir Diana Glemžaitė.

Po to keliavome į Panemunę, kur stovi didžiulis angelas išskleistais sparnais, lyg norėdamas aplėbtis 50 partizanų, kurių palaikai buvo užkasti pelkėtame miškelyje. Ten stovi ir metalinis kryžius.

Aplankėme ir buvusį Panemunėlio malūną, prie kurio į šulinį buvo sumesti sukapoti partizanų kūnai. Čia stovi metalinis kryželis, bylojantis apie komunistų pakalikų žiaurumą.

Nuvykome į Kupiškį, prie vadinojo Varležerio. Ten pastatyta labai graži medžio skulptūra. Aikštėlė nuo ežero pusės puslankiu apmūryta akmenimis, ant kurių užrašytos žuvusiuų ir kalintujų pavardės. Mūsų išvyka baigėsi gražuolėje Palėvenės bažnyčioje, stovinčioje ant kalno, prie Lėvens upės. Šalia jos – buvęs Dominikonų vienuolynas. Prie jo buvo pravesta pamokėlė moksleiviams.

Antanas ŠIMĖNAS
Laisvės kovų dalyvis

Jadvyga (centre) su seserimis Juze ir Onute

Tėviškėje, Girininkų kaime, Jadvyga (pirmoje eilėje trečia iš kairės) su broliais, tėvais, seneliais

Antaną iš Žemaitijos. Jis išmanė techniką, tad toje siuvykloje dirbo meistru.

Tik nepagalvokite, kad tie du jauni žmonės galėjo eiti į pasimatymus, kurti ateities planus... Jie buvo kaliniai ir susitikdavo tik siuvykloje. O pasimatymai trukdavo tik tiek, kiek Antanas, atsisėdės greta Jadvygos, taisydavo jos siuvimo mašiną. Tada ir persimesdavo vienu kitu žodeliu – apie Lietuvą, namiškius. Lagerio draugės Jadvygai patarė laikytis Antano pašonėje, išėjus į laisvę, sukurti šeimą. Tokią viltį tikriausiai puoselėjo ir Jadvyga su Antanu, tačiau...

Vieną rytą buvo suruoštas eilinis etapas. Paskelbus pvardes, Jadvyga išgirdo ir savą. Širdis pašelusiai daužesi, norėjo verkti, bet nevalia. Teko paliki lagerio drauges

Išaušo laimės rytas

Sužinojus, kad išleidžia į namus, jai iš laimės svaigo galva. Taip norėjosi kuo greičiau sėsti į traukinį ir lėkti, lėkti...

Kaune, išlipusi iš traukinio vagono, suprato: niekas jos nepasitinka, nes niekam nepranešė apie savo sugrįžimą. Kelio į gimtuosius Girininkus ji neužmiršo. Oras nuostabus, miške paukšteliai čiauškėjo lyg pašelė, tarsi sveikino sugrįžusią tetą. Puolė į sesutės, mamytės

Iš tremties prisiminimų

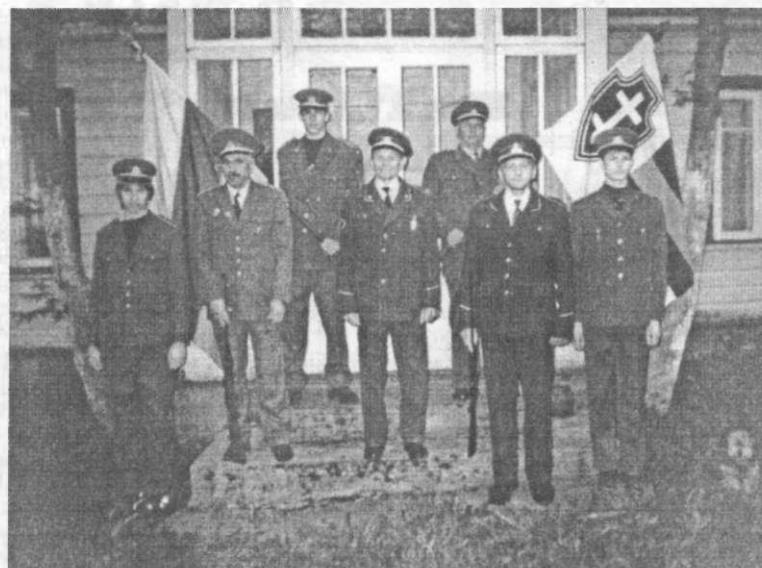
Mūsų šešių asmenų šeimą 1947 m. prieš Kalėdas išvežė į Tomsko sr. Tekuldecko lagerį. Po metų vienam iš mūsų pavyko laimingai pabėgti į Lietuvą.

Už tai mūsų šeima buvo ruošiama išvežti dar toliau į Šiaurę. Manęs, trylikamečio, nepaėmė, o brolį Vladą, kuris jau buvo suaugęs, išvežė. Ir tik daug vėliau sužinojome, kad jis atsidūrė griežtojo režimo lageryje prie Tomės upės. Po kiek laiko aš su tėvais buvome pakvieti pas lagerio saugumo viršininką Kuzminuką ir prigrasinti, kad būsime perkelti į dar griežtesnės apsaugos lagerį Šiaurėje. Tėvai nusiminė tylojo, o aš dar išdrįsau paklausti viršininko, ar ten žmonės gyvena. Tačiau viršininkas trenkė kumščiu į stalą ir liepė sargybiniui išvesti.

Mane su senais tėvais paliko – juk ir šitam lageryje nesėdavo laidotai mirusiuoj.

Nors po Stalino mirties rezimas šiek tiek suminkštėjo, bet išbūti teko visą dešimtmetį. Grįžome tik 1957 metais.

Savo sodybą radome gerokai apgruuvusių. Reikėjo viską pradėti iš naujo. Tėvai greitai mirė. Aš ükyje dirbau

Šauliai Partizanų pagerbimo dieną Aukštakalnuose

mechanizatoriumi.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, iškilo nauji rūpesčiai – pradėjau ieškoti brolio partizano Alekso žūties vietos, ruošiausi statyti paminklą. Daug kaulelių teko trauktis iš balų, šuliniai, tačiau vis dar neramu, ar tarp jų tikrai yra mano brolio palaikai, ar ant iškilmingo paminklo pavardės, liudijančios, kad žuvo visas 100 partizanų, ar tie skaičiai yra tikri, tik vienas Dievas žino.

Įstojau į Šaulių sąjungą. Juk gimtajame Aukštakalnų kaimme išlikusiame paminkle liu-

dijama, kad buvo 40-as šaulių būrys. Jo nariai išblaškysti, ištremti, o būrio vadas Jonas Pocepavicius iš tremties negrįžo, jo kauleliai išsi Siabiro žemėje.

Gegužės 15 d. šventėme Partizanų pagerbimo dieną. Džiaugėmės atkurtą nepriklausomybę ir ištojimą į NATO. Mūsų, šaulių, grupelė tą dieną paminėjome siaurame rate, nubraukėme karčią ašarą už žuvusiuosius, už kovojuosius, bet nesulaukuosius Laisvės.

Benediktas ŠLIURPA
Autoriaus nuotrauka

Skelibimai

Birželio 4 d. kviečiame dalyvauti Žemaičių apygardos Kardo rinktinės partizanams atminti paminklo atidengimo iškilmėse.

11 val. orkestro koncertas. 12 val. šv. Mišios Darbėnų bažnyčioje. 13 val. paminklo atidengimo iškilmės. 15 val. muziejaus lankymas, vakaronė Darbėnų vidurinėje mokykloje.

Birželio 11 d. 10 val. Anykščių Antano Vienuolio gimnazijoje (J.Biliūno g. 31) įvyks LPKTS Anykščių skyriaus ataskaitinis susirinkimas. Kviečiame dalyvauti visus skyriaus narius. Turėti nario pažymėjimą.

Birželio 11 d. 12 val. lapteviečiai kviečia su draugais ir artimaisiais atvykti į tradicinį susitikimą Lietuvės liaudies buities muziejuje Rumšiškėse, prie tremtinių žeminės-jurtos.

Paminėsime Gedulio ir vilties dieną (pranešimą skaitys akad. A.Tyla), kalbėsime apie paminklo Lietuvos tremtiniam statybą Jakutsko. Renginyje dalyvaus "Teatro projektai" (vad. P.Venslovas) ir KTU folkloro ansamblis "Goštauta" (vad. V.Ciplytė).

Birželio 12 d. Merkinėje įvyks buvusių tremtinių, politinių kalinių ir partizanų susitikimas. Minėsime Gedulio ir vilties dieną. 11.30 val. šv. Mišios Merkinės bažnyčioje. 12.30 val. mitingas ir Tautinės vėliavos iškėlimas Kryžių kalnelyje. Klausysimės buvusių tremtinių ansamblių atliekamų dainų.

Birželio 12 d. 10 val. Jiezno bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už žuvusius partizanus, negrūžusius politinius kalinius, tremtinius. Po šv. Mišių rinksimės prie paminklo žuvusiesiems už Laisvę.

Kviečiame visus dalyvauti, ypač žuvusiuojų artimuosius.

Užjaučiame

Mirus buvusiam politiniam kaliniui, Vorkutos lagerių sukilio dalyviui

Jonui VAITKUI,
užjaučiame jo gimines ir artimuosius.

Buvę politiniai kaliniai
Jonas Varkalis ir Algirdas Pūras

Kviečiame

Birželio 18 d. (šeštadienį) Rumšiškių kultūros rūmuose įvyks Magadano ir Kolymos buvusių politinių kalinių suvažiavimas.

11 val. iškilmingas posėdis Rumšiškių kultūros rūmuose. 13 val. pamaldos Lietuvės liaudies buities muziejaus koplyčioje. 14 val. bendra dalyvių popietė Kultūros rūmuose.

Įvyks Kolymoje rašytois poezijos rinkinio "Amžino išalo žodžiai" pristatymas.

10 val. į Rumšiškes išvyks autobusas iš "Kalnicčių" stotelės (Kaune). Kviečiame dalyvauti.

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Viktorija Jankauskienė

1925–2005

Gimė Kražiuose, Kelmės r. 1951 m. su vyru ir dvejų metukų dukrele ištremta į Irkutsko sr. Zalarinsko r. Vėliau perkelta į Bratsko sr. 1954 m. tremtyje gimė sūnelis. Šeima 1959 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Šiauliouose. Dirbo "Verpst" kombinate siuvėja. Buvo tauto-dailininkų draugijos narė, dalyvavo parodos. Buvo aktyvi LPKTB Šiaulių sk. narė.

Palaidota Šiaulių Ginkūnų kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame dukterį, sūnų, vius artimuosius.

LPKTB Šiaulių skyrius

Stasė Tilindytė-Lingveičienė

1911–2005

Gimė Sudeikių k., Utenos aps., ūkininkų šeimoje. Sudiegus namams, augo giminių šeimose, baigė gimnaziją. 1932 metais ištekėjo. 1941 m. kartu su vyru ir mažamete dukterimi ištremta į Tomsko sr. Parbigo r. Svetlozelionoje kaimą. Dirbdama taigoje patyrė sunkią traumą, neigali liko visam gyvenimui. 1958 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Kėdainiuose. Užaugino dukterį ir sūnų.

Palaidota Kauno r. Šlienavos kapinėse. LPKTS Kauno skyrius

Aleksandra Petravičiūtė-Bandzienė

1927–2005

Gimė Titorių k., Pakruojo r., ūkininkų šeimoje. 1950 m. sovietų saugumo buvo suimta ir 10 metų nuteista. Bausmę atliko Vorkutos lageriuose. Išlaivė išėjo 1956 m., tačiau pasiliko gyventi Vorkutoje. Sukūrė šeimą su politiniu kaliniu. Vyri miurus, Aleksandru grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Šiauliouose. Nuo 1995 m. buvo LPKTS Šiaulių skyriaus narė.

Užjaučiame artimuosius.

LPKTS Šiaulių filialas

Liudvikas Janulaitis

1923–2005

Gimė Baltrušių k., Barzdų valsč., Šakių aps. 1944 m. pavasarį savanoriu įstojo į gen. P.Plechavičiaus organizuojamas Vietinės rinktinės Marijampolės karo mokyklą. Karinės studijas nutraukė vokiečiai. Liudvikas kartu su kitais 105 kariūnais buvo vokiečių suimtas ir išvežtas į Štuthofo koncentracijos lagerį. Vokietijoje sulaikė karo pabaigos. Grįžęs į Lietuvą buvo sovietų persekiojamas. Igi jo poligrafijos specialybė, dirbo spaustuvėje iki pensijos. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, jam buvo pripažintas Kario savanorio statusas.

Palaidotas Kauno Romainių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Mariją, sūnus Virginijų ir Eugenijų.

Lietuvos vietinės rinktinės karių sąjunga

Birželio 14 d. – Gedulio ir vilties dienos renginiai Kaune: 10 val. šv. Mišios Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje, 11.30 val. gėlių padėjimas geležinkelio stoties perone, 12 val. minėjimas Petrašiūnų kapinėse, prie Tremtinių memorialo.

Birželio 15 d. – 65-ujų Lietuvos okupacijos pradžios metinių paminėjimas Kaune: 10 val. šv. Mišios Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje, 12 val. minėjimas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

Birželio 14 d. Šilalės kapinėse bus atidengtas paminklas žuvusiesiems už Tėynės laisvę tremtyje ir kalėjimuose. 11 val. šv. Mišios Šilalės Pranciškaus Asyžiečio bažnyčioje. Po jų mons. A.Svarinskas pašventins paminklą. Kviečiame dalyvauti.

**Lit. redaktorė - Jolita Navickienė
Korektoriė - Dalia Maciukevičienė
Tech. redaktorė - Vesta Milerienė**

**Kaina
1,20 Lt**

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. 323204, faksas 323214, el.paštas: tremtinys@takas.lt LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>